

Nr 146.

Av herr **Andersson, Birger, m. fl.**, om beredande av skattelindring för folketshus- och folketsparkföreningar.

De talrika folketshusföreningarna i landet — cirka 750 av dem äro avslutna till Folkets husföreningarnas riksorganisation — ha till ändamål att genom köp eller uppförande av byggnader tillhandahålla samlingslokaler för tillgodoseende av såväl olika fackliga och politiska organisationers som ock andra ideella föreningars med skilda folkbildningsuppgifter berättigade intressen. God tillgång till samlingslokaler, oavsett skilda meningsriktningar tillgängliga för alla legalt arbetande sammanslutningar av medborgare, hör nödvändigt samman med vårt samhällsliv. Utan god tillgång till sådana lokaler kunna olika ideella organisationer icke utöva sin verksamhet, vare sig denna åsyftar tillgodoseendet av ideella ändamål eller utgör ett led i fackligt och politiskt arbete eller avser gynnandet av gemensamma yrkesintressen. Statsmakternas erkännande av enskilda organisationers strävanden att anskaffa och tillhandahålla samlingslokaler åt föreningslivet har också kommit till praktiskt uttryck genom anvisande av medel till bidrag och lån till anordnandet av allmänna samlingslokaler.

Ute i bygderna arbeta på sina håll även folkparkföreningar, vilka såsom folkparkägare ha till ändamål att efter sunda principer arbeta på nöjeslivets höjande. Icke minst verka de för god scenisk konst genom att i samarbete med riksorganisationerna Folkets parkers centralorganisation och Folkparkernas artistförmedling u. p. a. i sin verksamhet inrymma teater och annan scenisk underhållning.

Medlemmar i folkets hus- och folkets parkföreningar äro ideella organisationer och enskilda personer. I regel äro dessa också andelsägare. På andelskapitalet betalas så gott som undantagslöst icke ränta. Ej heller är utdelning vanlig. Säkerligen är det också riktigare att betrakta medlemmarnas andelsteckning icke såsom kapitalplacering utan såsom bidrag till ett ändamål av gemensamt intresse. Det mesta arbetet inom ifrågavarande organisationer utföres av frivilliga krafter utan ersättning eller — undantagsvis — mot synnerligen ringa sådan.

Folkets husföreningar, vilka redan äro ägare av folkets husbyggnader, måste för att bereda de i de flesta fall ekonomiskt svaga föreningarna på orten tillgång till lokaler till lägsta möjliga kostnad tillämpa låga lokalhyror. Hyresinkomsterna förslå därför ofta icke till täckande av föreningarnas utgifter för räntor och amorteringar. Ytterligare medel måste i stort sett anskaffas genom festers anordnande. Denna inkomstkälla måste även fli-

tigt anlitas av föreningar, vilkas verksamhet att börja med inriktats på att skapa ett grundkapital för nybyggnad.

Det må i detta sammanhang anmärkas, att med folkets husföreningars egentliga verksamhet, d. v. s. fastighetsförvaltning, ej sällan förenas verksamhet, som i förstone kan ge intryck av självständig förvärvsverksamhet, t. ex. drivandet av biograf, bageri och konditori, buffé och tobaksaffär. I själva verket är det här fråga om verksamhet, som hör naturligt samman med tillhandahållandet av inom- och utomhuslokaler för kollektivt bruk och som, ehuru den understundom tillför föreningen inkomst, icke har inkomstförvärvandet såsom enda eller huvudsakligt syfte.

Folkparkföreningarnas verksamhet har självfallet icke heller karaktären av näringsfång, såsom fallet är i fråga om den verksamhet, som i regel bedrivs av enskilda nöjesarrangörer. Då en folkparkförening genom att antingen i egen regi organisera underhållning och vidtaga nöjesanordningar eller uthyra folkparken till förening eller arrangör förskaffar sig inkomst, sker detta icke i syfte att tillgodose organisationers eller enskilda personers ekonomiska intressen utan för att erhålla ökade möjligheter att utöva föreningens ideella verksamhet till fromma för bygdens invånare.

Flertalet folkets hus- och folkets parkföreningar torde vara inregistrerade såsom ekonomiska föreningar i enlighet med lagen om ekonomiska föreningar av den 22 juni 1911. Registrering kan enligt lagen beviljas sammanslutning, som antingen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att idka ekonomisk verksamhet eller som genom att idka handel eller annan verksamhet, varmed följer skyldighet att föra handelsböcker, vill vinna annat ändamål än främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen. Uppenbarligen kunna folkets hus- och folkets parkföreningar ej hänföras till den förstnämnda kategorien: deras verksamhet åsyftar ju icke att befrämja medlemmarnas ekonomiska intressen men väl att gagna ideella syften. Däremot äro de föreningar, som förutom den rena förvaltningen av en folkets husfastighet eller en folkets park driva verksamhet av sådan art, som ovan berörts — biograf, konditori etc. — och i följd därav äro skyldiga att föra handelsböcker, hänförliga till den sistnämnda kategorien av sammanslutningar, som kunna registreras såsom ekonomiska föreningar. Ehuru registreringsplikt icke finnes stadgad ha folkets hus- och folkets parkföreningar understundom indirekt tvungits att söka registrering såsom ekonomiska föreningar, för den händelse de, då det gällt att ingå köpeavtal eller erhålla lån, ansetts sakna förmåga att förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter så länge de icke blivit registrerade.

Den omständigheten att folkets hus- och folkets parkföreningar, vilkas ändamål obestriddigen är rent ideellt, valt att bli registrerade såsom ekonomiska föreningar, har emellertid medfört för dem synnerligen ofördelaktiga konsekvenser i skattehänseende. Jämlikt 18 § 2 mom. b) kungl. förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhets-

skatt utgör bottens kattens grundbelopp för ekonomiska föreningar 10 % av det beskattningsbara beloppet under det grundbeloppet för ideella föreningar m. fl. beräknas till 5 % av det beskattningsbara beloppet. Senast har uttagits 200 % av det högre grundbeloppet men 150 % av det lägre, varjämte i det förra fallet värnsskatt utgått med 12 % av det beskattningsbara beloppet men i det senare med endast 6 %. Inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnsskatt har sålunda en ekonomisk förening haft att erlägga med 32 % av det beskattningsbara beloppet, under det att en ideell förening haft att erlägga dylika skatter med 13,5 % av samma belopp. Även i debiterad preliminär skatt för år 1947 skola statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnsskatt ingå med 32 % av det beskattningsbara beloppet för ekonomisk förening men med 13,5 % av samma belopp för ideell förening.

Då beskattningsmyndigheterna allmänt synas anse att, då uttrycket ekonomisk förening förekommer i skatteförfattningarna, därmed bör förstås ekonomisk förening i lagens om ekonomiska föreningar bemärkelse, d. v. s. förening, som kan bliva eller blivit registrerad såsom ekonomisk, ha följaktligen de såsom ekonomiska föreningar inregistrerade folkets hus- och folkets parkföreningarna betungats med skatt, beräknad efter de grunder som gälla för aktiebolag och i egentlig mening ekonomiska föreningar, d. v. s. sådana föreningar, som i syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen bedriva ekonomisk verksamhet.

Det ligger i öppen dag, att skatteutgifter, vilka — inberäknat kommunal inkomstskatt — taga 40—45 % av folkets hus- och folkets parkföreningarnas inkomst i anspråk, innebära en orimligt tung belastning av deras i regel hårt ansträngda ekonomi. En betydelsefull förbättring av dessa föreningars ekonomiska villkor skulle inträda, om statsskatterna även för dem beräknades efter de grunder, som gälla för ideella föreningar. Därigenom skulle de få större möjligheter att själva skapa kapital och bli i minskad grad hänvisade att låna detta av staten och — delvis — erlägga ränta därå.

Från skatteplikt till fastighetsskatt äro icke undantagna folkets hus- och folkets parkföreningars fastigheter. Den kommunala fastighetsskatten utgör även den en utgiftspost, som är kännbar för föreningarna. Nykterhetsföreningars byggnader äro däremot, därest de äro avsedda för föreningarnas verksamhet såsom sådana, jämlikt 5 § 1 mom. g) kommunalskattelagen undantagna från skatteplikt. Folkets hus- och folkets parkföreningarna torde emellertid icke böra intaga sämre ställning än nykterhetsorganisationerna i berörda hänseende; liksom nykterhetsfolkets organisationer ha också arbetarnas fackliga och politiska sammanslutningar fostrat sina medlemmar till medborgaranda och medborgaransvar. Det bör därför anses rimligt, att även folkets hus- och folkets parkföreningars byggnader undantagas från skatteplikt till fastighetsskatt.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om skyndsamt utredning beträffande frågan, vilka ändringar som behöva vidtagas i gällande skattelagar dels för att folkets hus- och folkets parkföreningar skola i fråga om skattskyldighet och skatteberäkning bliva hänförliga till sådana juridiska personer, som enligt nu gällande bestämmelser ha att erlægga statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnskatt med 13,5 % av det beskattningsbara beloppet, dels för att dylika föreningar tillhöriga byggnader skola bliva undantagna från skatteplikt till fastighetsskatt.

Stockholm den 23 januari 1947.

Birger Andersson.

Gustaf Karlsson.

Justus Lindgren.

Verner Söderkvist.

William Ohlsson.

Hj. Nilsson.

A. Gillström.